

Бескид

Лірика Василя Мойсишина відпочатково аутентична, супернараційна. Автор береться за перо не для того, щоб оповісти свої одкровення світові, де вже все, здавалося б, сказано і все заримовано. Він прагне зустрічі з Ідеалом, Міфом, Легендою. Він прагне одкровення від них для себе і всіх решту. Він хоче не тільки зробити світ кращим. Поет привносить у світ «якість ідеалу» (чи то «козацьку», як у Шевченка, чи то «галицьку», як у Пушика, чи то «модерну», як у Антонича, чи то «націософську», як у Ольжича). Василь Мойсишин прагне через віри принести ще невідому світові якісність власне за допомогою власного варіанту «гри в бісер», стилю ремінісценцій та відсилань до загальнонаціональної та культурної «зони пам'яті» (в даному випадку - України, Галичини, Чорногори), він вірний своєму поколіннєвому ідеалові - шукати «людину в людині» в його щонайпершому та інстинктивному щасті бути з тими, кого любиш. Шукати за допомогою поезії, котра проникає до суті буття глибше, ніж; наука і банальний позитивізм... Нехай академічні розумники називають цю позицію «неомодернізмом». Що Читачеві до їхньої гри термінами? Як говорив Джордж Сантаяна, коли світ розбитий на шматки, поет приходиться і «відновлює його за законами серця».

Друга збірка Василя Мойсишина продовжує знайомити Читача з непересічним світом інтимної лірики та культурного пафосу поета з Прикарпаття.

**Олег ГУЦУЛЯК,
письменник,
кандидат філософських наук**

ЛЕГЕНДИ ВЕРХІВ ЧОРНОГІРСЬКИХ

3 *Бескид*

*Так, він — беркут, володар цих пасем,
і ніякий чужак не посміє
у його володіннях ширяти!*

ЛЕГЕНДА РЕБЕР

(20001, 1 м над рівнем моря)

Нині він не висів,
присилений до голого неба,
а, зіпершись крильми
на студене ребро верховини,
чистив пера від зсохлої крові.
Той чужинець посмів
залетіти в його Чорногору!
Молодий, непоступливий, дужий
починав вже його замагати
й щось опришківсько-вперте
розбудив біля самого серця.
Синім дзьобом, гострішим від бартки,
він роздер тому займанцю груди
і погнав, ніби здобич тарчасту,
за моренні гребені хребтів.
Так, він – беркут, володар цих пасем,
і ніякий чужак не посміє
у його володіннях ширяти!
Як припинить кривавити тіло
(переможники гояться швидко),
він, розкинувши крила метрові,
впаде з Ребер в холодне повітря
і полине у свою долину
до нащадка на зламаним буці.

26.IX.03

**ЛЕГЕНДА ГОРИ
ГУТИН ТОМНАТИК¹**

(2016, 4 м над рівнем моря)

Як на Андрія Стратилата
запахне осінню в Карпатах,
тоді й сюди —
в найвище пасовище
вернуться вівці.
Їх будуть пасти
трое вівчарів,
а стерегтимуть
дужі пси карпатські.
Й ти, сіроманцю,
кілька раз на тиждень
будеш між каменями
крастися до них,
терпляче вижидати проти вітру
вівцю, що відіб'ється від отари
на сиву латку
злежаного снігу,
рятуючись від злючої мушви.
Але то в казці
сірий вовк — залізний,
зі всім на світі
вміє дати раду
і яр вівчур для нього —
рідний брат.
А так — ночами
хухаєш на лапи,
бо вже попідростали вовченята,
які захланно

¹ *Осіннє пасовище (з румунської).*

кинуться на здобич,
котру сьогодні
може принесеш,
якщо тебе мине
вівчарська куля
і гострі зуби
дужих псів карпатських.

8.IX.03

ЛЕГЕНДА ГОРИ БРЕБЕНЕСКУЛ¹ (2016, 4 м над рівнем моря)

То – найбільший ведмідь
Чорногори.
Барвінкові ліси
від Костриці до Смотрича
були в межах
його володінь.
На Шпицях пантрував
скарби хлопців Олексових,
вздовж хребта –
родіолові зарослі,
а в Черймоші –
срібло пстругів.

Того року
погода зіпсулася –
всеньке літо
дощило і хлюпало,
жмені ягід,
горіхів букових –
то й згадалося
ловецьке ремесло.
В чагарях
серед вільхи і лйличу
підстеріг білу сарну
мольфарову
і погнав
до зрадливого каменя
в бербенеські
облізлі верхи.
Аж тоді зрозумів,

¹ Барвінкової (з румунської).

що мольфарова,
як косуля
до урвища падала.

Сарну він приховав
межи травами
від очисьок ворон
трупожерливих
і пішов у ліси
господарити.
Коли ж очі
з чаклунськими
стрілися,
то не стало
ведмедеві дихання.
Звір затерп.
Він і досі стоїть
заворожений,
як йти вниз
від Вухатого Каменя.

18 – 20.X.03

ЛЕГЕНДА МУНЧЕЛА
(1898,5 м над рівнем моря)

Під Мэнчелом,
якому до двох тисяч
бракує півтора метра,
у троговій¹ долині ріки
банує ця птаха.
Ні, то не вона
переносить
душі померлих
у потойбіччя.
Але тоді, як червоне,
подібне до оленя, сонце
зникає в прогалині гір,
вона залітає безшумно
в безвітряну плюшеву ніч
і плаче, пронизливо плаче,
наводячи жах на дрібноту
і припізнілих дорожніх.
Місцеві жителі кажуть,
що місяців зу два туму
за Дзембронєю били громи
і розкололи
дуплбву смереку.
Відтуді сова й затужила,
шукаючи совенят
між тутовиків
на краях торфовищ,
у долині дрібної ріки,
під камінними
сховками гір,
навіть в забутих редутах.

¹ *Оброблений давнім льодовиком.*

І маркотно усім
від її голосінь.

12.X.03

**ЛЕГЕНДА ПІП-ІВАНА,
АБО ЧОРНОЇ ГОРИ**
(2028,5 м над рівнем моря)

Псоголовці
той верх обминали.
На ній мешкав
старий чорноризець,
що був, певно,
найближче до Бога.
Він замолював
людські гріхи,
розумів силу
трав і коріння,
чувся дужчим
карпатських
опришків
і лишив на горі
дикий камінь —
тоскну згадку
про власну подобу.

Брилу довго
кришили вітри,
а потім
покололи гуцули,
що возили
з Шибйного кіньми
вгору камінь,
дошки і столярку,
аби коштом
повітряних сил
спорудити
модерну будівлю
для вояків
і астрономів.

Саме з неї
вдивлялись
у зоряне небо
і, чи не перші в Європі,
пускали
радіозонди,
які говорили
пілотам
про стан атмосфери.

... Призабуті
фундамент і стіни
ще чекають
теперішніх зодчих.

25 – 26.X.03

ЛЕГЕНДА ГОВЕРЛИ

(2060,8 м над рівнем моря)

Колись їх було чимало.
Коли вони йшли,
місячи розплющеними ратицями
безміри зжовклих снігів
межи Прутом й Черемушем Чорним,
то здавалось,
що рухається земля.
Цієї зими
їх тільки зо два десятки
вешталось низинами
у пошуках їжі.
Напрувесні, коли в горах
можна злакомитись
пагоном верби
чи нанюхати молоду траву,
старий рогак вів їх вище,
бо хоч внизу більше їжі,
але й небезпека більша.
Він обирав безпечні шляхи,
вів попри талі потоки,
уникаючи відкритих вершин
з крижаними вітрами.
Правда, якось блідавою ніччю
під голодну співбнку вовків
видерся аж на Говерлу,
вхопив місяць на роги
і заніс у дрімучі нетрі,
аби приховати стадо
від недоброго ока
поки ліс не зодягнеться листом,
аби ночі настали такі,
які Чорногорі пасують.
Бо ж негоже шляхетним оленям

завертати в чужі Бескьди
чи верхи марамороські.

28.VIII.03

ЛЕГЕНДА ПЕТРОСА (2020, 2 м над рівнем моря)

Ближче літа, коли
позбігають сніги
вапняковими схилами,
відтанцюють вітри
з повітрулями
і зігріється лист яворовий,
можна вчути
душі незіпсутій,
як на Петросі
тріскає камінь.
То набрали снаги
дивні айстри –
білотки альпійські.
Самі бйскиди
їх сторожують
і вважають
посестрами зір.

Як надходять
години вечірні –
квіти світять
позиченим світлом
позолочених
грон Оріонових.
Вони можуть
сказати напевне,
звідки з космосу
впало насіння,
від якого пішло
все живе,
й куди
душі померлих
відходять.

13 – 15.IX.03

ЧОРНОГІРСЬКІ ОЗЕРА

(Маленький цикл)

І. Несамовите, або Тэркульське

Старий гуцул прорік:

— Двадцять восьмого року
небо кинеться каменем в воду,
і розлютиться Тэркульське око:
стіни фабрики разом з людьми
змиє чорним потоком,
лиш фундамент олійні
залишить.

Певно, ті підприємливі зайди,
що знаходили зиск на олії
з гнучких пагонів жйрепів-сосен
і понишили прачагарі
поміж горами Гумул і Дбнцер,
страх розгнівали
духів карпатських.

11.VIII.03

II. Озерця Гбджинського цирку

Пополэдні в білих льолях
нипають маленькі потерчата,
слізки втирають — мамку шукають,
що вийшла по афини
й забарилася.

Самі вже тих афин набрали,
поплямили долоньки і льолі —
може, мамці туман заважає
маленьких дитят
відшукати.

11.VIII.03

III. Бербенеське

Коли сонце
торкається мбківки літа
і нагадує птаству про вирій,
під Томнатиком падають зорі.
Прямо з Чумацького Шляху
бухкають в води прозорі
і сміються-гелгочуть, мов гуси,
змиваючи порох космічний
після далеких мандрівок,
аби чистими,
не плямистими
вийти між люди
в неділю.

11.VIII.03

IV. Марічййка

Марічййко-русалонько,
купавонько біла,
у віночку косиць
чорнобрових
летиш в коломийковім колі
довкруз ватри купальської,
що лиця золотить.

Як розімкнеться коло танечне —
впадйш у мурави шовкові
і вип'єш губами медовими
кохання чорнявого крбсуня,
і в людському морі
потонеш.

VII.03

КОЛЬОРОВІ ОЛІВЦІ
(Цикл)

*... аби став українець
рівнозначником
ярої волі.*

БЛІЙ

Не бий, коню-роксолоню,
копитом —
нехай витру очі твої
рукавом,

бо нам долю вибирати
голосну —
Україну виряджати
у весну,

обходити потойбіччя
і полон,
оминати все зловіще
за Дніпром.

Бо навіщо, коню хвацький,
запальний,
нам потрібен Шлях Чумацький
весняний,

як загубимось в холодних
берегах
і про волю заговоримо
у снах.

23.VIII.00

ЧОРНИЙ

Вилітали вурони
на чотири сторони.
Перший – до Чернігова
разом з печенігами
стати в полі житньому,
другий молодець –
аж до Черновець
щось за волю
виміняти,
третій – коромолити
(так йому пороблено),
а четвертий наймолодший –
поливати смертю рожі
у Чорнобилі.
Затулило сонце очі –
жахнулося ...

23.VIII.00

СІРИЙ

Налетіли сіроманці
й стали в тридцять третьому
біля дерева правічного
з одним яблучком.
Одним яблучком, однісіньким,
не побитим вітром сіверським.
Нащо бэло, Вале Змієвий,
кривим танцем вигинатися,
коли навіть це однісіньке
заховати ой! не вдалося.
По траві котилось яблучко...
та й заплакало.

23.VIII.00

ЦЕГЛОВИЙ

Хто це, змію помаранчевий,
негречним тя¹ називає?
Сторожуєш зерно,
споживаєш вино,
до дівчат зачіпаєшся.
А як жаром дихнеш —
лиш півміста знесеш,
половина лишається.
Хіба кривда?

24.VIII.00

¹ Тя — тебе (діал.).

ЖОВТИЙ

Поки місим компроміси —
надкусили оси місяць,
ще й сміються у траву,
що надкусять булаву,
як не будем, пане-брате,
в своїй хаті панувати.
— Буди, півню-будимире,
до зорі лицбрство щире,
бо як трохи зачекати,
то почнем колядувати
не по-нашому.

24.VIII.00

ЧЕРВОНИЙ

Покинь, брате,
лемеші кувати.
Накуй зброї —
шабель, пістолетів.
Підем воювати —
ім'я здобувати,
бо недруг обсів —
не продохнеш.
Посічемо на дріб
чужинецький набрід,
бо козак у бою,
ніби джміль у маю,
на коні летить —
як стріла дзвенить.
Хто вернеться —
тому слава
і дружина чорнява,
хто поляже —
тому спомин
і китайка червона.
А по тім
вже й орати можна.

24.VIII.00

РОЖЕВИЙ

У квітці дикій —
стеблі колючім
живе вуглинка,
що серце мучить.
З правічним чаром
рум'янорання
прогляне яро
жага кохання.
Й німіє мова,
тому не знати,
в яке то слово
її впіймати.

24.VIII.00

ЗЕЛЕНИЙ

Шляхами кленовими,
кладками вербовими
несла подоляночка
у козубі яблучка.
На мості у брості
послизнулася.
Роз-біглися
паперівочки.
Побачив козак,
подав куню знак,
всі овочі зібрано.
Чи підемо,
дівчино,
барвінок топтати?

24.VIII.00

БЛАКИТНИЙ

Признавайся,
перелеснику,
звідки смуток
березолевий.
Яка панна
тонкостанна
тебе зчарувала?
Вітрів не зриваєш,
струмків не спиняєш,
аркан не танцюєш,
дівчат не цілуєш,
а з серця сопілки
той щем добуваєш,
від якого
берези плачуть.

25 – 26.VIII.00

ФІАЛКОВИЙ

— Зробіть, майстре-чугайстре,
для пугача кріс,
бо не хоче вартувати
задурно пралнс,
а хоче стріляти,
луну переймати,
з опришками
світ рівняти.

Під надійною вартою ліс —
пугач має
новісінький кріс.
Змівив майстер
конструкцію трохи —
замість шроту
стріляє горохом.

23 — 27.VIII.00

СИНІЙ

Втворить, Діду-Всевіду,
джерела святі,
струмки золоті,
бо вже наші бокораші
дараби сусідів
до моря спускають.
Та й треба, бо літо,
ліс напувати,
Прут наповняти,
хату підсьнити,
нбрід підсилити,
лихою порою
явити героїв,
що водять „на ви”
люди з мечем
Святославовим.

27.VIII.00

ЗОЛОТИЙ

— Пане гетьмбне,
соколе сивий,
стоїш на воротах
у соняшних злотах
під церквами
златоверхими,
над полями
життєдайними.

Яким словом
залізним
зачепиш серця
оріанські?

— Я не знаю
чи ввійдэ
до багряного раю,
але буду казати:
вмійте відсіч давати,
не ковтайте погорди,
а січіть вражі орди,
аби став українець
рівнозначником
ярої волі.

24.VIII.00, 18.IV.06

ІЗ ЗОШИТІВ ЛІТА

Ще день чи два — і заживемо в літі.

* * *

Ангеле-охоронцю,
проведи ня¹ життям по сонцю —
аби сила мене лукава
на годину не звоювала,
аби друзі були й дружина,
аби тішився з успіхів сина,
аби осінь у мами й тата
жила світлом-добром багата,
аби ладом ішла робота,
щоб з сусідом не мав гризоти,
аби мріяла десь вершина,
що скоритися ще повинна,
аби в мене була держава,
де панують закони права,
щоб не гнувся перед журбою,
жив у злагоді із собою...
Ангеле-охоронцю,
проведи ня життям по сонцю.

12.VI.01

¹ Ня — мене (діал.).

* * *

Повернйшся
до рідного міста
і підеш
від вокзалу пішки
з парасолею
на пів-Франківська.
За якихось
п'ятнадцять хвилин
зазирнеш
у знайому кав'ярню,
де, замовивши
чорної кави,
станеш слухати
скрипку маестро,
котрий
сотні забутих мелодій
віднаходить
у власному серці.
Він, відігрівши
перемерзлі пальці,
тобі заграє
черемховий чардаш,
аби в пору
весняних дощів
воскресити
минулого щем.

25 – 27.ІІІ.02

* * *

На другий день
Святого Воскресіння
везу бузок
із маминого саду.
Скобоче ніс
і паморочить розум
забутий запах
давніх днів
дитинства,
де мама молоді
сміються
і жартують.
Роки ще не снують
гнітючих
смутних дум
і сиві айстри
стежки в сад
не протоптали.

6.V.02

* * *

У Станіславі
на „Родославі”¹
дідусь заббвки
складав на лаві,
казав, що у лісі
назбирані.
І на подив юрби
дерев’яні гриби
сміялися-реготалися,
аж за боки
бралися,
люльку курили,
дівку дурили,
на вербі грушок
шукали.
А дід збоку
примружив око
й серед купців
шукав молодців,
яких би назавтра
вирізьбити.
22.IX.02

¹ Фольклорний фестиваль етнографічних регіонів
у м. Івано-Франківську

* * *

*Не руш мене. Я сам сумую.
М. Вінграновський*

То назавтра лиш
випаде сніг
і настане зима.
Так обіцяно справді
прогнозом.
А сьогодні ще осінь,
як ніколи ще осінь
спокійна і чиста.
Я блукатиму парком
притихлого міста
і снуватиму
спогади терпкі,
ніби ягоди
пізнього саду.
Знов одну гальбу пива
візьму в барі
„ Під ясенами”
й за дубовим столом
буду *сам сумувати*,
не розділю ні з ким
самоту.
Бо сьогодні ще осінь
повита туманом,
як тодішня,
спокійна і чиста,
коли друг ще живий
і стоять білі коні,
на яких мрієм
в'їхати в місто.

3 – 4.XII.03

ГІРКЕ СЛОВО ЯРОСЛАВА ОСМОМИСЛА

Я, що літав просторами Європи,
Угорські гори списом підпирав
і зачиняв Дунаєві ворота,
зламав при шлюбі сказані слова.

Тож коромольним галицьким боярам
маєтків, влади, неба не стає...
Лиш наше друге літо відгоряє.
Де ти, Настасю – сонечко моє?

Ти чарувала, як і всі слов'янки,
бо з верховин збігали ручаї,
бо рвав Дністер весняні вишиванки,
бо у гаях дуріли солов'ї.

Хіба за це карають на майдані?
Ведуть чаклунку – зашуміла чернь...
З болю колеться
тесаний камінь,
що там серце моє...

16 – 17.III.02

БУЗКОВИЙ ГАЙ У ДИКАНЬЦІ

Ще день чи два — і заживемо в літі.
Вечірній блюз відзумкали джмелі,
цвітуть бузки немов несамовиті,
лілові волоті гнуть роси до землі.

Між буйнотрав'я, запаху ячменів
шукає пам'ять ті обривки слів,
які десь тут, в маєтках Кочубеїв,
ласкавець-гетьман Мотрі шепотів.

В одному небі полум'ям горять
вечірнє сонце і зірниця рання.
Міст калиновий в відблисках багать —
але вино останнього кохання...

Він жартував, сходив на *fugioso*¹,
про сина мріяв, зором молодів.
А потім... потім вдарили морози —
Батурин стольний попелом чорнів

і юна панна в монастирських стінах
свої пізніші скоротала дні,
й не вітчимо, а батьком України
Іван Мазепа входив у пісні.

15 — 18.VIII.00

¹ *Бурхливо, пристрасно, палко (італ.).*

ОДИН ІЗ ЗАСНОВНИКІВ КУБІЗМУ – ОЛЕКСАНДР АРХИПЕНКО

Скульптор-бескид і вигадник
ввів свої координати
у системі „простір-час”.
Відкривав „порожні форми”,
зігривав визнання промінь
у долонях кілька раз.

В кімберлітовій уяві
різьби в кольорі зринали –
цілий світ здивовано стояв.
Й по десятках літ роботи –
ні Джульєтт, ні Дон Кіхотів...
Може, міру часу не впіймав?

Що сказав екстравагантно,
препаруючи овали,
ніби спілий ананас.
Посміхаються червоно
теракотові мадонни:
– Зрозумій же, спробуй, нас.

17 – 19.1.01

**ОЛЕКСА БАХМЕТЮК –
ПАН-МАЙСТЕР ВІД РОБІТ ГОНЧАРСЬКИХ**

Розбухла глина, кинута на круг,
лишень вдає, що слухається рук.
Пан-майстер з нею радиться роки...
Розпише рогом ангобовані боки
і щонеділі в Косів на базар
вивозить свій вигадливий товар.

Жбан для вина, горня для молока
беруть охоче у Бахметюка,
та й пічні кахлі в інтер'єрах гражд
замінюють гуцулам Ермітаж.
А от в музей йдуть кахлі без бажання –
стають сумними там від невживання.

9.П.01

* * *

*... й тоді всі люди
над солдатом помолились.
Відкривши очі,
приголомшеним, нещасним
труп встав поволі
й, першого обнявши,
ступив вперед.¹
Сесар Вальєхо „Маса”*

На жаль, не стане
молитов всесвітніх,
щоб оживити вічних хліборобів,
що мерли з голоду
під конорами хмар
на чорноземах
Східної Європи.
Не оживити
матерів безщасних,
наділених
чеснотами й талантом,
що мріяли
дітей своїх зростити.
Не оживити
личка паперові
малят невинних,
що пухли сотнями
найсні
в тридцять третім,
коли щез гамір
березневих вулиць.
Не воскресити

¹ Переклад В. Мойсишина..

жодного із сіл,
що зникли в хнті
упокорення народу.
На цвинтарях
прадавніх городищ
з тих пір ніколи
не горять
різдвяні свічі,
бо ннкому їх
на могилах запалити...

Гуртуймося,
вкраїнство поріділе,
бо надто мало
в небі молитов.

4.І.03

ДЕМ'ЯНОВІ ЛАЗИ

Навчені
 пролетарських диктатур
нові „господарі”
 з'явились восени
і вересень
 назвали золотим,
а не кривавим,
й „по-братськи” вправно
 в людськiм полі жали,
стинаючи
 багнетами „на гостро”
цвіт галицького краю.

... Їх забирали
 до камінних камер
і, поки
 „непомильний” трибунал
гадав куди —
 в Сибір чи розстріляти,
тренований
 тюремний персонал
місив тіла,
 і зрібні сорочки
цвіли червоним маком.

Як в небі загули
 хрестаті літаки,
їх верствами
 скидали в вантажівки,
вкривали
 закривавленим брезентом
й везль
 у глупу ніч...
Ще кілька днів
 в Дем'янових Лазах

здригалася
накидана земля.

Я добре пам'ятаю
День Скорботи,
коли імперія
вже дихала на ладан
й сюди зійшлося
півмільйона люду,
щоб вбитих
гідно перепоховати.
Пізніше край могил
поставили капліцю,
в руках якої
поминальна свічка.

„Пам'ять про Вас —
тих мучениць і мучнів
витатиме всякчас
поміж народом нашим
в Україні!” —
читаю в споминах
канадського лінгвіста,
уродженця
села з-під Коломиї,
який в ту літню ніч,
здуривши кулю,
стрибнув до ями.

Словник Ніньовського
на двадцять тисяч слів
давно лежав
в моїй бібліотеці,
проте мені
й на думку не спадало
зв'язати
і його ім'я з Лазами...18 — 20.VI.02

СКЕЛІ ДОВБУША У БУБНИЩІ

Коли блякли осінні барви
і съзіли перші морози,
сюди заходили опришки
на чорних гуцульських конях.
Лагодили захисні споруди,
поправляли старі добудови,
засипали засіки
і розкладали ватру –
зимівник оживав.
На Малому Одинці
виставляли сторожу,
а на Великому –
мали крутний камінь,
яким затуляли вхід
у підземні печери.
Кажуть, численні скарби
і до сьогодні в них пріють:
сяють коралі і чаші,
світить коштовне каміння,
золото-срібло ясніє,
кріси, шаблі і пістолі...
Про коштовності просто легенда,
а от Довбуш з поплічниками
таки заходили справді.
З яр-весни до снігів
носилися по підгір'ях,
зсаджували з коней
свавільну шляхту,
захланних лихварів і дук,
пускали з димом їхні маєтки,
нищили боргові папери,
забирали худобу і гроші.
А взимку грілися біля вогню
і розказували небилиці...

Десь в часах королеви Бони,
свавільної донни міланської,
за міжусобиць
Тарнавського й Кміти
тут залишлись
руїни.

Історики і краєзнавці
донині гадають,
чим вони були раніше.
Чи то капище білих хорватів,
скельна княжа фортеця,
монастир, замок болохів,
вілла Потоцьких?
Ховає каміння розгадку.

31.VII.00

СКИТ МАНЯВСЬКИЙ

Вже чорні жовни
видобали злото,
зарубане
опришками з Горган
в червоні стовбурь
карпатських буків,
і маківки
Манявського Скита,
заснованого
Йовом Княгиньцьким,
заліплює сльота
жовтавим
мокрим листом...
За муром кам'яним
ще тепляться лампади,
і декілька ченців,
звертаючись до Бога,
бажає спукою усім
і благодаті.

З золи непам'яті
вихоплюєм, що тут —
в некрополі
Воздвиженської церкви
знайшов спочинок
славний полководець
Іван Виговський.
То він гетьманував
по смерті Хмеля
і розгроцьв
сто тисяч москалів
під Конотопом.
То він уклав трактат
про унію Руси,

Великої Литви
і Польської Корони,
який йому згадає
чорна рада,
підбурена „борцями”
за клейноди.
... Ся вічна
шарпаніна „за столи”¹.
Невже не втямимо?
Хіба

Нам, мудрим,
важко зрозуміти,
що в герці за бунчук
руйнується держава?!

8.І. 02

¹ Фраза запозичена у Валентина Чемериса.

* * *

Ще лютий, ще морози, ще сніги,
але вербі вже сняться ручаї.
Збила паморозь, вибігла
на серйдину льодувого озера —
оливкове сонце шукає.

25.II.03

* * *

*У зим бывають имена.
Д. Самойлов*

Якби веснам давав імена,
то ось цю залишив би без назви,
бо гірчили бузкові дими
і жовтець припізнілих кульбабок.
Навіть досі не вдалось забути
вечорові квітневі морози,
що вишневі медь
обпікали.

9.IV.04

* * *

Защеміло вишеньці восени,
волошкові видяться мрії-сни,
бо розтанув сніг листопадовий,
теплий вітер ліг під Карпатами.
Шепотів джигун:

— Зоре-вишенько,
подаруй мені білу квітоньку.

14 – 15.IX.02

КОМБАТАНТИ

На Покрову,
коли жовкнуть верхи тополь
і облітають каштани,
вони одягають
брунатні свої однострої,
шикуються на майдані
і йдуть —
спочатку вулицями міста
з ідилічними назвами,
а потім Меморіальним сквером
повз стрілецькі могили.
Йдуть
до пам'ятного знаку
воїнам Повстанської Армії,
аби віддати шану
полеглим.
Щороку коротшають
їхні шеренги,
бо навіть наймолодшому
добігає восьмий десяток.
Проте в очах,
притомлених життям,
не вицвітає слово *Україна*.
Воно їх гріло
по усіх усюдах,
куди б не занесла
тернова доля.
Замислена осінь
засипає постаті
листом багряним
і золотавим,
аж поки вони
не зникають
в жоржиновім сонці.

... Лицарі чину й ідеї.
Про їхні стійкість
і самопожертву
давно говорить
половина світу,
лишень парламент
рідної держави
не здатен визнати
боріння патріотів.

19.X.02

* * *

Прощавайте,
тату.
Останнє Ваше Різдво
було смєтним і теплим,
як галицька осінь.
Ми ще встигли для Вас
заспівати колядку,
яку завше будім
пам'ятати.
Вона була тиха і рвана,
бо горло душили сльози,
бо Ви вже
відділялись від нас
і казали:
„Аби-сте в добрі й гараздн
дочекали віднині за рік”.

Вас любили усі:
люди, живність,
дерева і сонце,
бо як вічний трудар
вміли всьому давати раду.
Знали як допомгти
ближнім і дальнім,
вчили нас
шанувати свій рід,
свою землю, свою Україну.
Нам добре було розуміти,
що Ви є
й до Вас можна
прийти на пораду.
Ще багато разів
я впіймаю себе на тому,
що тихо позаздрю колезі,

який згадує партію в шахи,
зіграну з батьком в неділю;
що говорю з синами так,
як би Ви говорили зі мною.
Прощавайте,
тату.

25.I.05

НОТАТКИ ПРО МИХАЙЛА ОСТРОГРАДСЬКОГО¹

Нотатка перша. Мрія

Кремезному нащадку
острозьких князів
намарилося в Парижі
увібгати розмаїття світу
в диф. рівняння
із частинних похідних,
охопити єдиним методом
теорії пружності і теплоти,
гідромеханіки і гравітації,
електрики і магнетизму.
Здобувшись на славу
першого геометра² Росії,
він дає загальне формулювання
принципу Жана Батіста Фур'є,
з'ясованого знаменитим французом
в „Аналітичній теорії теплоти”
з гордим латинським епіграфом
„ Et ignem regunt numeri”³
і ставить у всеохопному вигляді
проблему власних значень
та розвинення функції в ряд
за фундаментальною системою
розв'язків крайової задачі.

¹ Написано й опубліковано в газеті “Студент Прикарпаття” до 200-ліття вченого.

² Так тоді (в першій половині XIX століття) називали математиків.

³ I вогнем керують числа (лат.).

Уже тільки цього було б достатньо,
аби потрапити до числа
засновників математичної фізики
разом з французами Лапласом, Фур'є,
Ампером, Коші, Пуассоном,
німцем Гауссом і британцем Гріном.
Але ж вела накреслена дорога
до розвитку теорії хвиль
на поверхні ідеальних рідин,
обчислення ньютонівського потенціалу
при вивченні притягання сфероїдів⁴,
розв'язку морочної задачі
про взаємне намагнічення брусків
і викладу загальних властивостей
лінійних диф. рівнянь
з частинними похідними...
Та й після цього запал не знебувся —
лишень уже ставало зрозумілим,
що взята ноша надто непосильна,
не відімкнути кратним інтегралом
вир загадок світобудови.
Так що прощайся, майстре узагальнень,
із золотою мрією світанку.
Але яку! подолано дорогу,
які стрімчасті вимощено сходи
у той четвертий вимір одкровень,
коли роботи, навіть найкоротші,
такі ґрунтовні, ясні і дотепні,
що, видається іноді, вартують
бібліотек класичних фоліантів.

⁴ Тогочасна назва довільного опуклого тіла без особливих точок і ліній на поверхні.

Нотатка друга. Коріння

*Не смотря на все мои старания,
не смог я соблюсти в переводе
той текучести слога, то
математической чистоты и ясности
выражений, неподражаемых красот,
которыми вообще отличается всё
написанное автором, к сожалению,
по-французски!..*

*Ждём силача, который бы своим
авторитетом и удачным примером
разбил бы вдребезги нынешнюю фразу
и предложил новую. И какой силач на то
способнее, если не г. Остроградский.
И он отрицается ... Жаль!*

*Із примітки Степана Бурачека
до перекладу російською мовою
підручника Михайла Остроградського
з аналітичної геометрії*

Не спокушайте лавром реформістським,
бо так мені зчужіло в Петербурзі,
що мріється хоч на часину
втєкти на ясні зорі й тихі води,
втєкти в дитинство,
де блискучі півні — козакуваті,
з шапками наббकिр
наввипередки сонце викликають,
де всі сади червоні од вишень,
оскома на зубах од ягоди і літа,
течуть в Дніпро усі неспішні ріки
й старі дуби, крислатіших нема,
про вольну волю гомонять зі світом...
Щось так мені зчужіло в Петербурзі,
що почуваюсь нетутешнім птахом,

Нотатка третя. Про доробок
Не треба Захід зводить на котурни.
Тому, як і належить,
називаймо формулами Остроградського
і вираз перетворення
об'ємних інтегралів у поверхневі,
не приєднуючи через дефіс
прізвищ Гаусса або Гріна,
бо в того та іншого є лишень
окремі частинні випадки;
і експоненціальний вираз
в теорії лінійних
диференціальних рівнянь,
безпідставно приписуваний
то Ліувіллю, то Лібрі;
і формулу заміни змінних
в n-кратному інтегралі,
бо роботи Якобі і Каталана
з'явилися пізніше.
Говорімо про могутній розум
як предтечу операційного числення
і асимптотичних методів
в теорії нелінійних рівнянь.
Пригадаймо як історичний казус
присудження Саррюсу премії
Паризької Академії наук
за розв'язок задачі
про екстремуми кратних інтегралів
через десять років після того,
як це зробив великий українець.
Розкажуймо на лекціях студентам
про принцип найменшої дії
як принцип
Остроградського-Гамільтона;
про виділення раціональної частини
у невизначеному інтегралі

як метод Остроградського, а не Ерміта;
називаймо рішення канонічної задачі
„на початкові значення”
розв’язком Остроградського-Пуассона,
а якобіан, очевидно, –
визначником Остроградського-Якобі.
А скільки ще не знаєм мемуарів,
загублених у сховках часу?
Чи знайдемо колись продовження заміток
про рух тепла углиб земної кулі
чи пробігання хвиль у рідині?..
Цінуймо генія, що виховав
когорту першокласних вчених,
збагатив ауру слов’янства
строгою естетикою формул
математичної фізики,
аналітичної механіки
і трансцендентного аналізу⁵;
генія, котрий педагогічним хистом
позбавив амальгами фразу,
що числення нескінченно малих
приступне надто нечисленным.
Стверджуймо, з’ясовуймо, шануймо,
бо формує історична пам’ять
гордість і самоповагу.

VI.00

5 За сучасною термінологією математичного аналізу.

* * *

Два роки туму
в Івано-Франківську
на четвертому конкурсі
хорової музики
імені Дениса Січинського
гостював дев'яностолітній
Євген Садовський.
Запрошений до слова,
він вітав конкурсантів,
згадував свої
поневіряння світами,
чоловічі хорь,
з якими об'їздив
Америку й пів-Європи,
і Ярослава Барнича.
У сороковому
йому помагав
зорганізувати
 Гуцульський
ансамбль пісні і танцю.
Здається, вже після того,
як переповнений зал
проспівав „Многая літа”,
розчулений маестро
раптово, без перйходу сказав,
що був на станіславській прем'єрі
Барничевої „Шбріки”.

То він пригадував
чотирнадцяте листопада
сорок третього,
коли у неділю
під час третьої дії оперети
до міського театру Франка

увірвались фашисти
і арештували
сто сорок галичан,
шукаючи серед них
крайовий провід ОУН.
Кожного п'ятого з арештантів
„судили”,
тобто залишили
на дві й півдобы в залі театру
для допитів і катувань.
Розстрілювали їх опівдні,
прив'язуючи
до дерев'яних стовпів,
закопаних під стіною
сусідньої синагоги.
Зараз там бронзова фігура –
пам'ятник страченим...

А гран-прі того року
повезли додому
артисти дрогобицької „Легенди”
під орудою Ігоря Циклінського.
Ці голоси воскресили
щось прадавнє, щемливе,
загублене-втрачене,
яке лиш у звуках
лишилось.
Бо здається, що все предметне
згоріло в пожежах
двадцятого віку.

16 – 28.X.05

МАТЕРІЇ
(Цикл)

*Ну, а тепер
потрібно рахувати,
щоб не порушити
хиткої рівноваги...*

КАМІНЬ

На узбіччі з'юрмлених країв
підпирає сапфірове небо,
з мезозойського ящура снів
щось згадає, коли буде треба.

Його шрами злизали вітри,
жили гріє енергія літа.
Він вбирає потугу світил
і віддає первоцвітам.

Але зло і тупу метушню
не стерпять необачному світу –
пронесуться лавини вогню
й хмари попелу з горла граніту.

3.П.01

ПІСОК

Байдуже сонце цілі дні
тут павуком висить стожалим.
На мап доспільй площині
ні роздоріж, ні меж миршбвих.

Душа пожовкла в міражах,
жага бере останні сили.
Це ж про який шовковий шлях
мужі заморські говорили?

Дрібнота збилася в полки,
тумени, орди, легіони.
Нема оази, лиш піски
свої витворюють закони.

Весь світ під товщею просів,
аж вісь поскрипує іржава.
Сплять під сувоями часів
царі, народи і держави.

12.ІІ.01

ВОДА

Як бурою
стрілою очерету
весна розбудить
золотаве сонце —
тоді вода
згадає, що пора
вмивати,
поливати,
напувати,
гойдати все живе
на хвилях плеса
і бавитись
човенцем дитинчати —
прообразом ковчегів
і фрегатів...

Протй коли
не розрахує силу —
стоять світи
по вуха у сльоті,
висять дощі,
як нетрі Амазонки,
й руда ріка
своє кидбе русло.
По вінця повінь.
Дикий шал води
ламає стіни,
скручує опори,
вергає камінь,
дерево, залізо...
Хаос,
стихія,
безлад катаклізму —
шалений млин

розмелює усе,
напльнок
викидаючи на берег.
Й ніхто не знає,
скільки до кінця
чергового
вселенського потопу.

24 – 26.ІІІ.01

СНІГ

Сіють, сіють небесні царі
передмову казково-різдвяну,
притиснули усе до землі,
порівняли реальне зі снами.

Подих свята хлопчина збудив,
бо неходженість снігу зневажив
і лижнею навпіл розграфив
візантійську площинність пейзажу.

Тож витрушуй, мале янголя,
віншування своє з рукавичок,
щоб збайдэжіло-тиха земля
не забула минулого звичок.

8.П.01

ЛІД

Коли, збившись отарами,
віднайдемо отбмана —
прісноводного мамонта —
попливемо до Африки.

Заховаєм під воду
свою справжню подобу
й понесем між кристалами
холод сонця полярного.

Починається хід
диких дипірамід.
Стережись, капітане,
затрем судно льодами.

З крижаної доби
виставляєм горби.
Але що це з боками?..
Танем, айсберже,
танем...

2.III.01

НАФТА

З шарів планктону,
стертих кістяків,
облізливих шкур
прадавніх хижаків,
зотлілих галузук
хвощів і плаунів,
облущених лушпинь
великих окунів
і латимерій,
немов алхіміки,
виварювали ери
цілі озера
чорної ропи,
яка стекла
підшкірними шляхами
через розколи
до складок і западин,
себто в місця,
де розступилась твердь...

Шунтуєм прогини
й опуклості поверхні,
знаходим тонни
скельної олії,
аби в помешкання
прийшли тепло і світло,
аби втолити спрагу
диво-коней,
котрим сьогодні
смерть без вуглеводнів.
І вже шукаємо
нових альтернатив,
бо догоряють

паперові гроші¹,
якими гріли
руки захололі.

5.IV.02

¹ У Д.І.Менделєєва: „Нефть не топливо. Топить можно и ассигнациями”.

ГАЗ

Немов птахи,
що загубили Атлантиду,
вдивляємось згори
в німі ландшафти,
шукаєм аномалій
сил тяжіння,
вивчаємо шляхи
сейсмічних хвиль,
аби відкоркувати
з пастки духа,
що загнаний давно
в камінний сховок.
Він вирветься
із криком, гулом-свистом,
він виплюне
з запаленого горла
куби золи,
піску, грязюки, тверді
і тільки з вдячності
підє хазяйнувати
в печах Сварога.
Ну, а тепер
потрібно рахувати,
щоб не порушити
хиткої рівноваги,
не стрепенутись
в штучній лихоманці.

8 – 9.IV.02

ДЕРЕВО

Тут, в Україні,
на дні підгір'я
вріс в чорну землю
цупким корінням
дуб-характерник
золотокорий.
І вік за віком
буття лишає
на його тілі
свої познбчки.
Ось і недавні
літа значили
голодомори,
війну, Чорнобиль...

А він щороку,
вже після того,
як юні птиці
сади засіють
рясним барвінком,
ліс зашумує
черемхи цвітом,
причепуряться
черешні-вишні,
п'є кару воду
з джерел цілющих
і викидає
аж на Великдень
зелений пагін.

Таємна сила
жолуддя в'яже
до його крони.
Щось, певно,

волхви начарували.
В дощі осінні —
вітри студені
не хоче
хлопців своїх
пускати
і пам'ятає
усіх на ймення.

30.IV.02

ПОВІТРЯ

В тополиний пух початку літа,
володіння хмар, пташину вись
закортіло чоловікові злетіти —
досить мрію відкладати на колись.

Він кроїв повітряні потоки,
креслив крила птиць і кажанів,
вдяг у цифри вихор, профіль, опір,
поки підіймальну силу зрозумів.

Перебрав десятки апаратів,
поборов тяжіння й вишину —
переможцем, божевільно радим,
в королівство вітру шуганув.

... Він розкаже, як наблизив зорі,
бо навіщо те новинарям,
що чим вище підіймався вгору,
тим чорнішав п'ятий океан.

14.IV.02

ВОГОНЬ

Коли згупали
 гранки в траву,
вар'ятці Марго
 стало тісно
жити в рамках,
відведених
 Брейгелем Старшим.

Вона стрьбнула
 з картки на землю
і побігла
 з майстерні за місто —
вимагати
 у неба вогню,
щоб зігрітись.

Попервбх
 щось задихало грізно,
щось забилося
 під твердю, мов риба,
а потнм
 розступилась гора
і метнувся
 вогонь до небес.

Червонаво
 зайнялися отави,
сірниками
 дерева злітали,
хмари попелу,
 щебеню, глини
обернули
 день божий на ніч.

Показились
 худоба і птиця,
верещали
 налякані лица,
все живе
 повтікало з помешкань,
аби тільки
 не дихати чадом...

І посеред
 цього божевілля,
чисто біла,
 стояла Марго,
яка трішки
 хотіла зігрітись.

2 – 7.VIII.05

ГЛИНА

Тато розказував,
що десь за Войниловом
мешкав той чоловік,
який бачив крізь землю.
Певно був лозоходцем,
бо вмів знаходити
шар доброї глини
на глибині кілька метрів.
Далі вимочував її
у дощівці з вижимками
винограду і дикого зілля,
сідав за круг –
аби глеки й карафи співали,
сохнучи на підгірському сонці...
Парою чорних куней
приїздив на торговицю пізно,
щоби всі вже наторгувались.
Ставав скраю, випрягав вороних
і пускав їх на вигоні пбстись.
Пукупці вже чекали,
коли він підкладе
плече під воза,
візьме дишель в руки
і виверне весь крам на землю.
Горнята чомусь не бились
і розходились за півгодини...

По Різдві, в річницю смерті тата,
п'ємо з братом молоде вино
з потемнілої від часу карафки
з нехитрим, ще трипільським,
безконечником посередьні.

12.III.06

Зміст

Легенди верхів чорногірських
Легенда Ребер
Легенда гори Гутин Томнатик
Легенда гори Бребенескул
Легенда Мэнчела
Легенда Піп-Івана, або Чорної гори
Легенда Говерли
Легенда Петроса
Чорногірські озера
(Маленький цикл)
I. Несамовите, або Тэркульське
II. Озерця Гаджинського цирку
III. Бербенеське
IV. Марічейка

Кольорові олівці (*Цикл*)

Білий
Чорний
Сірий
Цегловий
Жовтий
Червоний
Рожевий
Зелений
Блакитний
Фіалковий
Синій
Золотий

Із зошитів літа

„Ангеле-охоронцю...”
„Повернйшся до рідного міста...”
„На другий день Святого Воскресіння...”
„У Станіславі на „Родославі”...”

„То на завтра лиш випаде сніг...”
Гірке слово Ярослава Осмомисла
Бузковий гай у Диканьці
Один із засновників кубізму –
Олександр Архипенко
Олекса Бахметюк – пан-майстер
від робіт гончарських
„На жаль не стане молитов всесвітніх...”
Дем’янові Лази
Скелі Довбуша у Бэбнищі
Скит Манявський
„Ще лютий, ще морози, ще сніги...”
„Якби веснам давав імена...”
„Защеміло вишеньці восени...”
Комбатанти
„Прощайте, тату...”
Нотатки про Михайла Остроградського
Нотатка перша. Мрія
Нотатка друга. Коріння
Нотатка третя. Про доробок
„Два роки туму...”

МАТЕРІЇ *(Цикл)*

Камінь
Пісок
Вода
Сніг
Лід
Нафта
Газ
Дерево
Повітря
Вогонь
Глина

Василь Мойсишин
народився 1959 року.
Закінчив механіко-математичний факультет
Київського державного
університету імені
Тараса Шевченка (1982).
Доктор технічних наук (1996),
професор (2002), завідувач
кафедри вищої математики
Івано-Франківського
національного технічного
університету нафти і газу (2004),
академік Української
нафтогазової академії (1999),
член-кореспондент Академії
гірничих наук України (2003).

Опублікував 110 наукових
робіт, переважна більшість яких
присвячена математичному
моделюванню у гірництві.

Автор збірки віршів
“Тірас” (2000) та кількох добірок
поезій, надрукованих у періодиц

